

Жыццё Коласа — дзень за днём

Асновай любой біяграфічнай працы пра пісьменніка з'яўляецца летапіс яго жыцця і творчасці. Але сёння ў айчынай гуманітарыстыцы маюцца толькі чатыры асобныя выданні такога кшталту.

Яны прысвечаны Якубу Коласу (аўтар — Міхась Мушынскі), Максіму Гарэцкаму (Таццяна Дасаева), Міхасю Лынькову (Міхась Кенька) і Аркадзю Куляшову (Тэрэза Голуб). Днямі ў выдавецтве "Беларуская навука" выйшла новая кніга Міхася Мушынскага "Летапіс жыцця і творчасці Якуба Коласа".

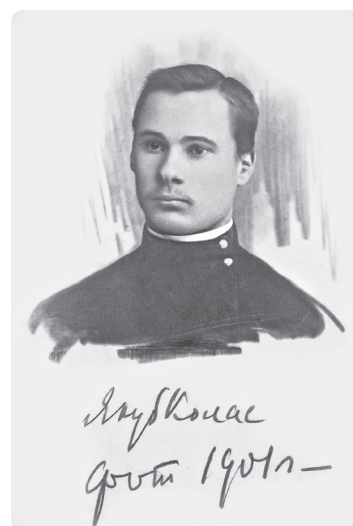
Даніла АРЦІМОВІЧ

Прыхільнікі і даследчыкі творчасці Песняра добра памятаюць папярэдняе выданне "Якуб Колас. Летапіс жыцця і творчасці", якое з'явілася ў далёкім 1982 годзе і было прымеркавана да

прызнаецца Міхась Мушынскі, "перавага была аддадзена "асноўным момантам" творчай і грамадскай дзейнасці". З улікам адметнасцей эпохі апроч працы над мастацкімі творами вялікая ўвага надавалася афіцыйным мерапрыемствам. Напрыклад, пісьменнікім і партыйным з'ездам, усесаюзным і рэспубліканскім канферэнцыям у абарону міру, дэкадам і сесіям Вярхоўнага Савета СССР і г. д. Але з цягам часу стала зразумела, што факты, якія не ўвайшлі ў выданне 1982 года як нібыта другасныя, неістотныя, на

літаратуры: П. Броўкам, М. Лыньковым, П. Глебкам, К. Крапівой, М. Лужаніным. Але ж, прызнаецца М. Мушынскі, "у рэальнасці акружэнне Коласа было нашмат багацейшым, больш разнастайным". Таму ў новай кнізе знайшлі адлюстраванне кантакты з іншымі літаратарамі. Акрамя таго, грунтоўна даследаваны стасункі Коласа з перакладчыкамі і выдаўцамі яго твораў, дзяржаўнымі дзеячамі, сямейным колам.

Аднак навізна новага варыянта "Летапісу..." не толькі ў значным пашырэнні персаналянага складу акружэння. Істотная і форма, з дапамогай якой раскрываюцца такія кантакты. Так, замест лаканічнай канстатацыі пэўнага факта, які меў месца (сустрэча, гутарка, дасланы ці атрыманы ліст), цяпер даецца больш-менш разгорнутае паведамленне пра дадзеную падзею і пра яе змест. Такім чынам, разрозненыя факты цяпер складаюцца ў пэўную сістэму, паміж імі бачыцца прычынна-выніковая сувязь. А гэта якраз і вядзе да больш глыбокага аналізу і

Якуб Колас. Фота 1901 г.

асобы Я. Коласа, і яго ролі ў арганізацыі літаратурнага працэсу.

М. Мушынскі разглядае пытанні, якія выклікаюць цікавасць нават у шараговага чытача. Напрыклад, асобна адлюстраваныя адносіны да творчасці Коласа нямецкіх акупацыйных улад. Сваімі выкрывальнымі выступленнямі ў друку, на мітынгх, сходах, палітычнымі прамовамі па радыё пісьменнік стварыў нямецкім ідэалагічным службам вялікія цяжкасці. Між тым вучнёўская моладзь ахвотна чытала "Новую зямлю" і "Сымона-музыку". "Летапіс" дапаможа даведацца, як ішло змаганне з коласаўскімі творами і іх уплывам на беларусаў.

Як сведчыць аўтар, падчас працы ён імкнуўся ўзмацніць дакументальную аснову "Летапісу" і наблізіць яго да жанру навуковай біяграфіі. Пры спрыяльных абставінах апошняе можа стаць наступнай працай даследчыка. Такім чынам будзе выканана воля Коласа, які марыў напісаць праўдзівую аўтабіяграфію.

Якуб Колас і жыхары вёскі Сёмкава. 1922 г.

100-годдзя з дня нараджэння класіка беларускай літаратуры. Вялікі для сённяшняга дня наклад (6 тысяч асобнікаў) хутка разышоўся па прыватных кнігзборках і дзяржаўных бібліятэках. Пра значнасць і запатрабаванасць працы сведчыць той факт, што спасылку на "Летапіс" можна сустрэць ледзь не ў кожным коласазнаўчым даследаванні.

І вось перад намі новая кніга. Адразу звяртае на сябе ўвагу памер. Калі папярэдняе мела 540 старонак, дык аб'ём гэтай павялічыўся ўдвая! Але больш істотна, што ў ёй выкарыстаны іншы прынцып адбору матэрыялу. "Летапіс" 1982 года як асобнае выданне рыхтаваўся ўпершыню. Зразумела, на яго старонках не магло ўмясціцца ўсё багацце матэрыялу. Таму,

самай справе не менш цікавыя ў плане характарыстыкі Коласа.

Таму ў сваёй новай працы М. Мушынскі імкнуўся выправіць "ранейшую аднабоковасць, абумоўленую канкрэтнымі абставінамі мінулай эпохі". На думку даследчыка, у сваёй працы ён кіраваўся тым жа прынцыпам, які абвясціў Колас: "напісаць толькі праўду і ўсё назваць сваімі імёнамі". Інакш кажучы, "ставілася мэта дабівацца максімальнай паўнаты, аб'ектыўнасці, пазбягаць тэндэнцыйнай, аднабоковай, прадурэтай падачы і асвятлення фактаў".

Што ўдалося ажыццявіць у новым "Летапісе"? Так, у выданні 1982 года пераважна рабіўся акцэнт на стасункі Коласа з афіцыйнымі асобамі ў

Якуб Колас з прадстаўнікамі навукова-тэрміналагічнай камісіі Інбелкульту. 1927 г.